

KRONIKA**Razstava Božo Štajer: Svet solin**

Portorož, 15. 1.–25. 2. 2024

Fotografska razstava z naslovom »Božo Štajer: Svet Solin« prikazuje Piranske soline, ki jih je fotograf Božo Štajer ujel v objektiv svojega fotoaparata poleti leta 1954. Na njej je prikazanih 19 od 56 črno-belih fotografij posnetih na fotografski film velikosti 6 × 6 cm, ki jih hrani fotografski fond Muzeja novejšje in sodobne zgodovine Slovenije. Ujeti trenutki so zapisali čas Piranskih solin »tik pred« podpisom Londonskega memoranduma, ki je cono B Svobodnega tržaškega ozemlja pripisal Jugoslaviji, cono A pa Italiji, zaradi česar se je večina italijansko govorečih prebivalcev Pirana, izselila v Italijo. Izselili pa se niso »le« prebivalci Pirana, ampak tudi solinarji, ki so na podlagi več stoletnih izkušenj preteklih rodov gospodarili v Piranskih solinah in v »tovarni soli« ustvarili tamkajšnjo solinarsko krajino. Fotografsko gradivo je časovni stroj, ki prikazuje solinarsko dejavnost Piranskih solin.

Božo Štajer je fotografiral na treh lokacijah. Prva lokacija so soline Fazan v Luciji, ki ne obstajajo več. Namesto njih je danes tam Marina Portorož in razna poslopja, med drugim tudi zdravstveni dom v Luciji. Druga lokacija je severni del Sečoveljskih solin (imenovan Lera), kjer proizvodnja soli poteka še danes in kjer je sedež Krajinskega parka Sečoveljske soline. Tretja lokacija je južni del Sečoveljskih solin (imenovan Fontanigge), kjer je bila proizvodnja soli ukinjena leta 1967. Od takrat je tam pobudo prevzela narava. Na dveh nekdanjih solnih poljih v območju Fontanigge so leta 1991 odprli Muzej solinarstva, s katerim upravlja Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.

Razstavljene fotografije je izbrala Andreja Zupanec Bajželj. Besedila so pripravili Andreja Zupanec Bajželj, Matjaž Kljun in Veronika Bjelica, avtor oblikovanja je Tomaž Perme, fotografije pa sta obdelala Sarah Požnenel in Sašo Kovačič.

Tri fotografije iz solin Fazan v Luciji prikazujejo panoramo solnih polj solin s solinskimi hišami in vetrno črpalno imenovano »*macchina*«.

Pet fotografij iz severnega dela Sečoveljskih solin (imenovan Lera) prikazuje pobiranje soli, oblikovanje kupa pobrane soli (fotografija je bila uporabljena kot naslovnica solinarskega učbenika Morske solane, izdanega leta 1954; solinarska šola za Jugoslavijo je delovala v Ulcinju v Črni Gori, kamor so na poklicno šolanje hodili tudi bodoči solinarji iz Pirana in okolice), natovarjanje soli v vagone na tirih, prevoz soli iz solnih polj z dizelsko lokomotivo, ki vleče vagone s soljo, prevoz soli z ladjami po kanalih ter vleko plovila s soljo v solinskem kanalu »*cavani*«.

Enajst fotografij iz južnega dela Sečoveljskih solin (imenovan Fontanigge) prikazuje pobiranje soli v kristalizacijskih bazenih »*kavedinih*«, solinarja s svitkom, narejenim iz grma divjih špargljev imenovanim »*scova*«, skozi katerega so precejali gosto, slano vodo, zato da ne bi poškodovali petole – posebne glinene podlage na dnu kristalizacijskih bazenov, na kateri so pobirali bele kristale soli, lesene samokolnice »*kariole*« na solnem polju med kanaloma Grande in Picchetto, solinarsko hišo in plovilo za prevoz soli v kanalu Picchetto, kanal Giassi, solinarsko hišo ob kanalu Giassi ter natovarjanje soli iz hišnega skladišča v kanalu Picchetto.

Fotograf Božo Štajer je leta 1954 temeljito dokumentiral zadnje aktivne obdobje prepleta dela in življenja srednjeveškega tipa solinarstva, ki je obsegal življenje v solinarskih hišah, sprotno vzdrževanje solinarske infrastrukture in upravljanje z vodnim režimom ter aktivno pridelavo bele soli. Upoštevajoč sedanje stanje slabe ohranjenosti solin, je tovrstno gradivo, skupaj z materialnimi ostalinami na terenu, pisnimi in kartografskimi viri, najpomembnejši vir za prepoznavanje izvirnega videza propadajoče stavbne dediščine in druge materialne dediščine ter načina dela in življenja.

O avtorju fotografij Božo Štajerju sem iz fototeke Muzeja novejšje in sodobne zgodovine Slovenije povzel nekaj poudarkov v zvezi z njegovim fotografskim delom. Božo Štajer se je rodil 1910 v Postojni. Leta 1934 se je včlanil v Fotoklub Ljubljana in že leta 1939 je svoja dela uspešno razstavljal v Budimpešti in Dunaju. Leta 1938 je odprl lastno fotografsko obrt v Kranju. Med vojno je bil v partizanih, od junija

PRIMOŽ PIPAN, 26. 2. 2024

Slika 1: Po fotografski razstavi je solinarje, ki sol pridelujejo na severnem delu Sečoveljskih solin, imenovanih Lera, strokovno vodil Matjaž Kljun (Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Piran).

1944 do aprila 1945, šef foto sekcije v IX. korpusu. Po vojni je v Kranju nadaljeval svojo obrt. Leta 1946 je uspešno opravil pomočniški izpit iz fotografske stroke. Leta 1947 se je kot fotoreporter zaposlil v Uradu za informacije pri Predsedstvu vlade Ljudske Republike Slovenije. Poklicna pot ga je vodila v podjetje Triglav film, kjer je leta 1948 postal vodja fotolaboratorija. S svojim znanjem je pomagal pri ustvarjanju več celovečernih filmov, med njimi tudi pri nastanku prvega celovečernega umetniškega filma Na svoji zemlji (1948). Leta 1948 je v Uradu za informacije najprej delal kot novinar publicist, a je hitro napredoval v načelnika foto oddelka, nato pa še za šefa urada. Leta 1949 je bil kot mojster umetniške fotografije sprejet v Društvo za dekorativno umetnost. Leta 1950 je bil Božo Štajer dodeljen kot fotoreporter k Izvršnemu odboru OF, da pripravi fotografsko gradivo za veliko razstavo ob deseti obletnici OF. 1951 je svojo službeno pot nadaljeval v podjetju Exportprojekt v Ljubljani v foto oddelku z nazivom fotoreporter novinar – publicistične stroke. Poklicna pot Boža Štajerja se je leta 1954 nadaljevala na novoustanovljenem foto oddelku pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (SAZU) v Ljubljani, kjer je bil kot mojster umetniške fotografije vodja fotolaboratorija, ki ga je vodil vse do svoje smrti leta 1967. Tudi v času delovanja pri SAZU je nadaljeval z uspešnim razstavljanjem svojih del. Leta je 1959 uspešno razstavljal v Beogradu, v Varšavi in Romuniji, leta 1961 v Ljubljani, Mariboru in Slovenj Gradcu, leta 1965 v Ljubljani in Zadru. Leta 1966 je s svojimi deli sodeloval tudi na zvezni razstavi fotografije v Pragi.

Zanimiva vzporednica med življenjem Boža Štajerja in Piranskimi solinami je, da je leta 1967 ob njegovi smrti ugasnila tudi proizvodnja soli v južnem območju Sečoveljskih solin, imenovanem Fontanigge.

Pričujoče besedilo je nastalo v okviru temeljnega raziskovalnega projekta Zrno soli, kristalizacija sobivanja: solinarstvo kot izkustvena okoljska modrost (J6-50196), ki ga izvajata ZRS Koper in ZRC SAZU ter raziskovalnega programa Dediščina na obrobjih (P5-0408), ki ju financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Primož Pipan

Sestanek Mednarodne kartografske zveze (ICA/ACI)
Dunaj, Avstrija, 22.–24. 3. 2024

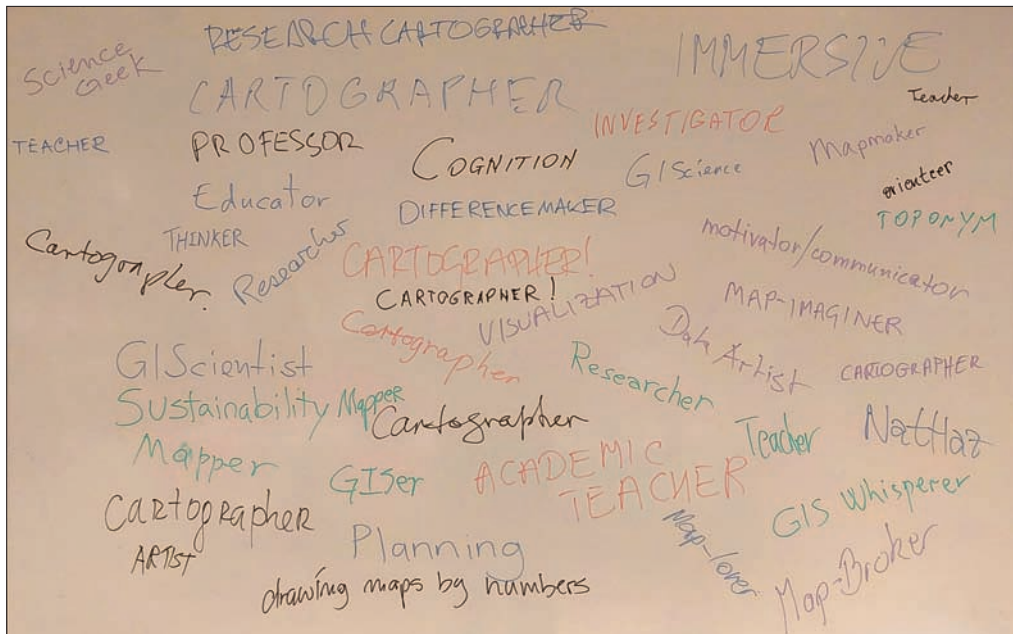

Meseca marca je na Dunaju potekal sestanek Mednarodne kartografske zveze (*International Cartographic Association/Association Cartographique Internationale*). Sestanek je sklical novi predsednik Georg Gartner, ki je mandat pričel avgusta 2023, nanj pa smo bili povabljeni člani izvršnega odbora, vodje in sovodje komisij ter vodje delovnih skupin. Sestanek je gostila Tehniška univerza na Dunaju (*Technische Universität Wien*; slika 2). Glavni namen sestanka je bil seznaniti morebitne nove vodje in sovodje komisij ter delovnih skupin z načinom dela Zveze ter pripraviti načrt za njeno delovanje v tekočem mandatu.

Mednarodna kartografska zveza je bila ustanovljena 9. junija 1959 v Bernu, priprave na njeno ustanovitev pa so potekale že na konferencah v Stockholmu leta 1956, Chicagu leta 1957 in Mainzu leta 1958. Prva generalna skupščina Zveze, kjer je bil sprejet statut, je bila leta 1961 v Parizu. Poslanstvo Zveze je promocija in povezovanje znanstvenih ved in poklicev, povezanih s kartografijo in geografskimi informacijskimi sistemi na mednarodni ravni.

Izvršni odbor Zveze, ki vodi delo, sestavljajo predsednik, tajnik, nekdanji predsednik ter sedem podpredsednikov. Enega od podpredsedniških mest v mandatu 2023–2027 zaseda Dušan Petrovič s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo. Raznolikost vsebin, ki spadajo pod okrilje Zveze, se izkazuje z velikim številom komisij. V trenutnem mandatu jih je kar 28, ki jih vodi 36 predsednikov in sopredsednikov iz 18 različnih držav. Število in imena komisij so se skozi zgodovino spreminjala. Trenutna področja, ki jih komisije pokrivajo, so:

- umetnost in kartografija,
- atlasi,
- kartografska dediščina v digitalnem svetu,
- kartografija in otroci,
- kartografija v zgodnjem opozarjanju in kriznem upravljanju,
- spoznavnost in vizualizacija geografskih podatkov,
- izobraževanje in usposabljanje,
- raznolikost meril,
- geoprostorska analiza in modeliranje,
- geoprostorska semantika in ontologija,
- lokacijske storitve,
- oblikovanje zemljevidov,
- kartografske projekcije,
- zemljevidi na medmrežju,
- morska kartografija,
- gorska kartografija,
- analitika geoprostorskih podatkov,
- topografsko kartiranje,
- imenoslovje (skupna komisija z Mednarodno geografsko zvezo),
- vseprisotno kartiranje,
- uporabniška izkušnja,
- geovizualizacija,
- kartografija in trajnostni razvoj,
- zemljevidi visoke ločljivosti,
- digitalna preobrazba nacionalnih geodetskih uprav,
- integrirane geoprostorske informacije za kartografijo,
- etika v kartografiji in
- kartografija in umetna inteligenca.

MAITAJ GERŠIČ

Slika 1: Prva misel udeleženk in udeležencev ob pojmu »zemljevid«.

MAITAJ GERŠIČ

Slika 2: Sestanek je potekal v kupolni dvorani Tehnične univerze na Dunaju.

MARKUS DORST

Slika 3: Skupinska fotografija udeleženk in udeležencev sestanka.

Poleg komisij so v okviru Zveze oblikovane tudi delovne skupine. Trenutno delujejo delovne skupine za kartografski korpus znanja, za vključujočo kartografijo in za naslednjo generacijo kartografov.

Mednarodna kartografska zveza trenutno združuje 73 nacionalnih združenj in 40 pridruženih članic. Mednje sodijo nacionalna in mednarodna podjetja, ki se ukvarjajo s kartografijo in geodezijo, posamezne univerze, različna združenja na nadnacionalni ravni in podobno.

Zveza vsaki dve leti organizira mednarodno konferenco. Zadnja, ki je bila volilna, je bila v Južni Afriki, naslednjo, leta 2025, bo gostil Vancouver. Poleg mednarodnih konferenc Zveza organizira in soorganizira tudi regionalne konference, simpozije in sorodne dogodke, ki združujejo raziskovalke in raziskovalce z vsega sveta. Osrednja revija, ki jo izdaja Zveza je *The International Journal of Cartography*. Več informacij o Mednarodni kartografski zvezi je na voljo na spletni strani: <https://icaci.org/>.

Matjaž Geršič

Odskočni sestanek projekta transPlant

Brod na Kolpi, Hrvaška, 12. 4. 2024

V začetku aprila je v gradu Kaštel Zrinskih v Brodu na Kolpi potekal odskočni sestanek projekta »Integralna čezmejna zaščita Natura 2000 rastlinskih vrst« z akronimom **transPlant**. Projekt je del Programa sodelovanja INTERREG V-A Slovenija-Hrvaška. Prednostna naloga programa je zelena in prilagodljiva regija, specifični cilj projekta pa izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja. Vodilni partner pri projektu je Prirodoslovni muzej Rijeka iz Reke na Hrvaškem, projektno partnerstvo

pa sestavljajo še ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika iz Ljubljane, Istrska županija s sedežem v Pulju, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Univerze na Primorskem iz Kopra, Javna ustanova »Nacionalni park Risnjak«, Javni zavod park Škocjanske jame iz Divače, Občina Matulji ter Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Območna enota Ljubljana.

Cilj projekta je trajno izboljšati stanje in varstvo Natura 2000 vrst ter njihovih habitatov na čezmejnem programskem območju z uvedbo modela skupnega načrtovanja in izvajanja integriranega čezmejnega varstva, ki vključuje aktivne ukrepe na obstoječih in nadomestnih lokacijah ter z mrežo semenskih bank. Pristop temelji na biologiji vrst, njihovih interakcijah z opraševalci ter podnebnih spremembah rastišč v prihodnosti, kar bomo razvili na primeru ciljnih vrst ter v sodelovanju z deležniki in uporabniki prostora.

Empirični dokazi kažejo, da je v času antropocena eden glavnih dejavnikov, ki oblikujejo globalne in lokalne vzorce biotske raznovrstnosti, človek. Vrste, ki živijo na območjih izrazitih ekoloških gradientov v razgibanem kraškem reliefu, so še posebej občutljive na podnebne spremembe. Ker se zgornje višinske meje gozdov premikajo na višje nadmorske višine, postajajo organizmi in njihovi habitati nad gozdno mejo vse bolj ogroženi. Medtem ko so bili modeli izgube habitatov in vrst zaradi premika zgornje gozdne meje že razviti, pa modelov, ki bi obravnavali problematiko spuščanja naravne spodnje gozdne meje, še ni; še posebej pa ne za čezmejno programsko območje, na katerem se v depresijah visokega krasa pojavljata temperaturni in rastlinski obrat. Habitat, ki je pod spodnjo gozdno mejo, predstavlja edinstvene ostanke nekdanjega ledenodobnega rastišča, danes obdanega z gostimi gozdovi.

Takšne habitate naseljuje tudi dinarska smiljka, ki je fragmentarno razširjena vzdolž Dinarskega gorstva. Slovensko populacijo, omejeno na eno samo kraško dolino, sestavlja le približno 20 osebkov in je na robu izumrtja. Aktivni varstveni ukrepi, ki obsegajo shranjevanje semen, kartiranje habitatov oziroma identifikacijo potencialnih habitatov, vzgojo sadik iz semen ustrezne izvorne populacije, krepitev populacij in translokacij na območje Slovenije in Hrvaške, so nujno potrebni za zagotovitev

KLARA BUKOVAC

Slika 1: Udeleženke in udeleženci odskočnega sestanka.

dolgoročnega preživetja vrste ter morajo biti načrtovani in usklajeni na čezmejni ravni. Podobni ukrepi bodo izvedeni tudi za Scopolijev repnjak, prav tako vrsto, ki se pojavlja v podobnih habitatih. Nepoznavanje njene biologije in populacijske genetike predstavljajo izziv pri spremljanju stanja na obeh straneh meje. Za obe vrsti bodo izvedeni konkretni varstveni ukrepi, predlagane pa bodo tudi smernice za skupne čezmejne načrte upravljanja.

Vzhodna submediteranska suha travišča, razvita na kraškem terenu, spadajo med vrstno bogatejše habitate čezmejnega programskega območja in predstavljajo dragoceno naravno in kulturno dediščino. Največjo neposredno grožnjo njihovemu obstoju predstavlja opuščanje tradicionalne kmetijske rabe, fragmentacija in zaraščanje. Še posebej ogrožena vrsta je raznolistna mačina, prednostna Natura 2000 vrsta, ki ima na čezmejnem programskem območju le nekaj populacij. Za to vrsto je nujno izvajanje aktivnih *in-situ* in *ex-situ* varstvenih ukrepov, ki vključujejo trajno shranjevanje semen, molekularno genotipizacijo populacij, iskanje ustreznih populacij za translokacije, modeliranje, obnovo habitatov ter razvoje skupnih čezmejnih načrtov upravljanja. V okviru projekta bodo izvedeni pilotni ukrepi za izboljšanje habitatov za to vrsto ter renaturacija popolnoma uničenih suhih travnikov. Prav tako bodo semena omenjenih rastlinskih vrst suhih travišč trajno shranjena v novem sistemu čezmejne mreže semen-skih bank. Na podlagi aktivnih varstvenih ukrepov, ki bodo izvedeni na terenu ter temeljijo na poznavanju današnje razširjenosti vrst in razumevanju vpliva podnebnih sprememb v prihodnosti, ter na podlagi poznavanja njihove biologije, populacijske genetike in reprodukcijskega stanja populacij, bomo v okviru projekta pripravili strategijo varstva omenjenih treh vrst na čezmejnem območju. Problematiko varovanja in spremljanja stanja Natura 2000 vrst je treba izvajati čezmejno v sodelovanju slovenskih in hrvaških

MATJAŽ GERŠIČ

Slika 2: Izvir Kupice – pomemben vodni vir za Delnice in širše zaledje.

MATJAŽ GERŠIČ

Slika 3: Grad Zrinskih v Brodu na Kolpi.

organov, saj gre za edinstvene populacije na edinstvenem in specifičnem biogeografskem območju, ki ga je treba enotno upravljati. Trenutno čezmejni načrti upravljanja, ki temeljijo na poznavanju biologije vrst in pričakovanih podnebnih spremembah v prihodnosti, še niso razviti.

Projekt na ZRC SAZU Geografskem inštitutu Antona Melika vodi Mateja Breg Valjavec skupaj z več sodelavkami in sodelavci. Zadolženi so predvsem za delovni paket 1 z naslovom »Živiljenjski prostor na krasu skozi čas«, sodelovali pa bodo tudi pri ostalih delovnih paketih. Delovni paket 1 vsebuje več dejavnosti, med drugimi vzpostavitev daljinskega in stacionarnega monitoringa za ohranjanje biotske raznovrstnosti, pripravo regionalnega modela sprememb rastlinskega pokrova in okoljskih razmer ter ugotavljanje razširjenosti Natura 2000 rastlinskih vrst na čezmejnem programskem območju.

Matjaž Geršič

Strokovna ekskurzija študentov z Oddelka za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem v Bosno in Hercegovino

Sarajevo, Bosna in Hercegovina, 15.–20. 4. 2024

Med 15. in 20. aprilom 2024 so sodelavci Oddelka za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Sarajevu izvedli šestdnevno strokovno ekskurzijo za študente geografije v Bosno in Hercegovino. Ekskurzija je sledila uspešno izpeljanim terenskim vajam za študente iz Bosne in Hercegovine po Sloveniji, ki sta jih omenjeni ustanovi izvedli v letu 2023 in so v svojem programu povezale predstavnike vseh slovenskih geografskih ustanov. Oba strokovna obiska študentov in profesorjev sta bila financirana s strani CEEPUS Regionalnega programa mobilnosti za izobraževanje in usposabljanje v terciarnem izobraževanju (*Central European Exchange Program for University Studies*), v sklopu katerega že od leta 2006 deluje mreža mobilnosti *GeoRegNet*, ki povezuje univerzitetne ustanove s področja geografije in regionalnega razvoja v 12 državah Srednje in Jugovzhodne Evrope.

Strokovna ekskurzija je bila namenjena spoznavanju geografskih značilnosti Bosne in Hercegovine ter razširitvi znanja, ki ga študenti pridobijo tekom študija. Prvenstveno je bila predvidena za študente 2. in 3. letnika enopredmetne študijske smeri Geografija, ki so lahko v okviru terenskih vaj opravili pedagoško enoto *Terenski seminar Jugovzhodna Evropa* in tako pridobili tri ECTS kreditne točke. Hkrati

se je program ekskurzije povezoval s številnimi drugimi predmeti kurikuluma in je tako omogočal nadgradnjo obravnavanih vsebin v primerjalni perspektivi obeh držav. Vsebinski poudarki programa ekskurzije so bili določeni na predhodnih usklajevalnih sestankih predstavnikov obeh oddelkov in so vključevali širok nabor tem s področij fizične in družbene geografije. Študenti so se tako seznanili z reliefnimi, podnebnimi, hidrogeografskimi, zgodovinskimi, poselitvenimi, demografskimi, gospodarskimi in drugimi značilnostmi Bosne in Hercegovine, pri čemer je bil poudarek predvsem na območju Federacije Bosne in Hercegovine. Udeleženci so tekom ekskurzije bivali v Sarajevu, zato je bil program terenskih vaj zasnovan v obliki samostojnih pol- oziroma enodnevnih ekskurzij z vsakokratnim izhodiščem v Sarajevu. Program aktivnosti je poleg glavnega mesta in njegove širše okolice vključeval tudi obisk posameznih naselij oziroma območij v vzhodnem, jugozahodnem in osrednjem delu države.

Skupno se je ekskurzije udeležilo 19 študentov, ki sta jih vodila dr. Miha Koderman in asistentka Adrijana Perkon. Na Oddelku za geografijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Sarajevu so bili v izvedbo ekskurzije vključeni dr. Aida Korjenić, oddelčna koordinatorica za CEEPUS izmenjave, dr. Edin Hrelja, predstojnik oddelka, in sodelavci dr. Boris Avdić, dr. Amra Banda, dr. Ranko Mirić ter dr. Amina Sivac, skupaj s številnimi predstavniki lokalnih partnerskih ustanov, ki so udeležence vodili tekom ekskurzije. Udeležencem ekskurzije je sofinanciranje iz programa mobilnosti CEEPUS omogočilo finančno pokritje stroškov za bivanje v hotelu v Sarajevu, dodatna finančna sredstva pa so študenti pridobili s strani Študentskega sveta Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Udeleženci strokovne ekskurzije so se v ponedeljek, 15. 4., zjutraj zbrali v Kopru, nato pa jih je pot mimo Ljubljane, Zagreba, Gradiške in Doboja vodila do glavnega mesta Bosne in Hercegovine.

MIHA KODERMAN

Slika 1: Drugi dan strokovne ekskurzije sta dr. Amina Sivac in dr. Ranko Mirić udeležencem podrobno predstavila zgodovinski razvoj Sarajeva. Na sliki je skupina zbrana pred sebilom, lesenim vodnjakom na Baščaršiji, ki je eden od simbolov glavnega mesta.

Po prihodu v Sarajevo so se namestili v hotelu ob železniški postaji, kjer so se srečali tudi z gostitelji profesorji z Oddelka za geografijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Sarajevu. Skupaj so nato obiskali prostore fakultete, kjer jih je sprejel predstojnik oddelka dr. Edin Hrelja s sodelavci. Gostitelji so udeležencem ekskurzije predstavili oddelek ter možnosti študija na njihovi fakulteti, potem pa so se skupaj odpravili v stari del mesta z Baščaršijo (slika 1).

V torek, 16. 4., so udeleženci pod vodstvom dr. Amine Sivac in dr. Ranka Mirića spoznavali geografske in zgodovinske značilnosti glavnega mesta. Dodobra so se spoznali z razvojem mesta skozi posamezna obdobja pestre zgodovine, k čemur je pripomogel tudi voden obisk Narodnega muzeja Bosne in Hercegovine. Gostitelja sta poseben poudarek namenila tudi vojnemu obdobju v 90. letih 20. stoletja, ki je močno zaznamoval tudi njiju osebno. Skupina je z zanimanjem prisluhnila izkušnjam dr. Sivac iz tega obdobja, ki jih je opisovala v Velikem parku ob spomeniku 1621 umrlim otrokom, ki so bili ubiti tekoma skoraj štiriletnega obleganja Sarajeva. Podobno doživeta je bila razlaga dr. Mirića ob Tunelu odreditve (*Tunnel spasa*), ki je bil leta 1993 med obleganjem mesta zgrajen pod sarajevskim letališčem in povezuje naselji Butmir in Dobrinja. Za mnoge pretresljiv dan so sklenili z obiskom spominskega kompleksa Vraca, ki se nahaja na severnih pobočjih vzpetine Trebević na jugovzhodnem obrobju mesta.

Tretji dan (17. 4.) je udeležence pot vodila v jugozahodni del države, v Hercegovino. Po vožnji mimo Konjica so prvi postanek naredili v Jablanici ob spomeniku bitke na Neretvi, kjer sta jim vodnika dr. Boris Avdić in dr. Ranko Mirić na kratko predstavila zgodovinske okoliščine tega pomembnega spopada. V nadaljevanju so študenti in profesorji sledili toku omenjene reke, ob poti pa občudovali visoke vrhove gorskega masiva Prenj. Osrednji del dneva so preživeli v Mostarju (slika 2), kjer so opazovali pestro ponudbo trgovin v mestnem jedru, spremljali pa so tudi skok pogumnega domačina, ki se je z znamenitega starega mostu pognal v reko Neretvo. Po kosilu so pot nadaljevali proti mestu Stolac in nekropoli Radimlja, kjer so si ogledali srednjeveške kamnite nagrobne spomenike stečke. Slednji so od leta 2016 del kulturne dediščine Unesca, ki je v tem primeru povezala štiri države nekdanje Jugoslavije v skupni nominaciji. Krajši postanek so za tem naredili še v mestu Stolac ob reki Bregavi, ki je poznano po razvejanem obzidju in je zaradi svoje naselbinske dediščine zavarovano kot mesto spomenik.

V programu četrtega dne (18. 4.) so bila mesta in območja vzhodnega dela države, udeležence pa je na poti spremljal dr. Edin Hrelja. Po odhodu iz Sarajeva je skupina kmalu vstopila na ozemlje Republike Srbije in se napotila proti vasi Tjentište, ki je izhodišče za obisk Narodnega parka Sutjeska, najstarejšega narodnega parka v Bosni in Hercegovini. Zavarovano območje parka vključuje del porečja reke Sutjeske ter njenih pritokov, v njem pa je tudi najvišji vrh države, Maglić (2386 m). Območje je poznano tudi kot prizorišče ene najbolj pomembnih bitk druge svetovne vojne, bitke na Sutjeski, na katero danes opominja veličasten spomenik, monumentalno delo kiparja Miodraga Živkovića. Zaradi časovne stiske si študenti in profesorji niso utegnili podrobneje ogledati osrednjega dela parka, obiskali pa so Hišo spomina (*Spomen dom*) z restavriranimi freskami in že omenjeni spomenik 3301 padlim partizanom (slika 3). Pot so nadaljevali ob reki Drini proti mestu Goražde, kjer so v lokalnem muzeju (*Zavičajni muzej*) spoznali vsakdanje življenje in zgodovinske artefakte iz časa zadnje vojne. Zadnja postaja tega dne je bilo mesto Višegrad z znamenitim mostom Mehmed Paše Sokolovića iz druge polovice 16. stoletja. Zgodovinske okoliščine, ki so pripeljale do izgradnje mostu, je slikovito opisal Ivo Andrić v delu *Most na Drini*, udeležencem pa jih je na doživetju opisala predstavnica lokalne turistične organizacije, ki jih je spremljala tudi do novejšega dela mesta, poimenovanega Andrićgrad.

Peti dan (19. 4.) strokovne ekskurzije je bil namenjen obisku osrednjega dela države, program pa sta vodili dr. Aida Korjenić in dr. Amra Banda. Skupina se je najprej odpravila v mesto Travnik, ki leži ob reki Lašvi ob pobočju vzpetine Vlašić in je glavno mesto Srednjobosanskega kantona. Po prehodu skozi stari del mesta so si ogledali trdnjavo ter se pogovorili o naravno- in družbenogeografskih značilnostih območja. Pot so nadaljevali v mesto Jajce, kjer jih je sprejel direktor Javne agencije za kulturnozgodovinsko in naravno dediščino ter razvoj turističnega potenciala mesta Jajce. Predstavil jim je pestro zgodovino mesta, ki je imelo pomembno vlogo že v času srednjeveške kraljevine Bosne, saj je bila tu med drugim rezidenca zadnjega bosanskega kralja Stjepana Tomaševića. V novejši zgodovini

MIHA KODERMAN

Slika 2: Po Hercegovini sta udeležence vodila dr. Boris Avdić in dr. Ranko Mirić (prvi in drugi z desne).

MIHA KODERMAN

Slika 3: Narodni park Sutjeska je najstarejši narodni park v Bosni in Hercegovini, v njem pa je tudi najvišji vrh države, Maglič (2386 m). Območje je poznano po bitki na Sutjeski, na katero opominja veličasten spomenik kiparja Miodraga Živkovića.

MIHA KODERMAN

Slika 4: Podzemna cerkev (kripta) s katakombami na območju trdnjave nad Jajcem priča o pestri zgodovini mesta, ki je imelo pomembno vlogo že v času srednjeveške kraljevine Bosne.

ADRIJANA PERKON

Slika 5: Reka Pliva je poznana po ustvarjanju lehnjakovih tvorb, ki so sooblikovale tudi slikovite slapove pri Jajcu.

je Jajce poznano predvsem kot kraj drugega zasedanja Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, zato je pogosto izpostavljeno kot rojstno mesto socialistične Jugoslavije. Udeleženci so si v mestu ogledali tempelj boga Mitre, se povzpeli na obzidje trdnjave nad mestom ter se na vodenem ogledu spoznali še s številnimi kulturno-zgodovinskimi spomeniki (slika 4). Ob mogočnih slapovih reke Plive (slika 5) so prisluhnili razlagi o hidrogeografskih lastnostih okoliških rek, zlasti v tem obdobju precej vodnatega Vrbasa. Predzadnji dan strokovne ekskurzije so sklenili s sprehom ob Plivskih jezerih, ob katerih so razpravljali o problematiki turizma na tem območju.

Sobota, 20. 4., je bila zadnji dan ekskurzije in je bila pretežno namenjena vrnitvi udeležencev v Koper. Kljub temu sta gostitelja dr. Aida Korjenić in dr. Ranko Mirić dopoldne udeležencem pripravila zanimiv program z dvema daljšima postankoma v bližini rudarskega mesta Kakanj. Prvi je bil namenjen obisku frančiškanskega samostana Kraljeva Sutjeska, ki aktivno deluje že skoraj 650 let in je tesno povezan z dediščino bosanskih kraljev. Samostanska knjižnica in muzej, po katerih je udeležence vodil mladi duhovnik iz reda frančiškanov, pater Antonio Baketarić, hrani obsežno zbirko inkunabul in matičnih knjig, ki so med najstarejšimi na območju Bosne. Po obisku samostana so se študenti in profesorji ustavili še v bližini rudnika rjavega premoga Kakanj, ki je bi odprt že ob koncu 19. stoletja in uspešno deluje tudi po prehodu v tržno gospodarstvo. Opazovali so območja nekdanjega odprtega površinskega kopa premoga in se seznanili z vlogo termoelektrarn v energetske bilanci Bosne in Hercegovine. Po kosilu je sledil sklep vsebinskega dela strokovne ekskurzije in slovo od sarajevskih kolegov ter pot proti Sloveniji.

Udeleženci terenskih vaj po Bosni in Hercegovini so, zahvaljujoč aktivnemu angažmaju kolegov z Oddelka za geografijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Sarajevu, dobili podroben vpogled v številne geografske problematike tega območja. Bosna in Hercegovina jim bo nedvomno ostala v spominu po bogati zgodovini in kulturi, izjemni geografski in biološki raznolikosti ter gostoljubnih in ponosnih prebivalcih z odličnim smislom za humor.

Več fotografskih utrinkov s strokovne ekskurzije je dostopnih na spletni strani Oddelka za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem:

<https://fhs.upr.si/studentje-geografije-na-terenskih-vajah-v-bosni-in-hercegovini/>.

Adrijana Perkon, Miha Koderman

»Imenoslovni teden« v Pragi

Praga, Češka, 14.–18. 5. 2024

Tretji teden maja je Praga gostila tri dogodke, povezane s proučevanjem zemljepisnih imen. 14. in 15. maja je potekalo **26. zasedanje Delovne skupine za eksonime** (*Working group on exonyms*), ki deluje v okviru Skupine strokovnjakov Organizacije združenih narodov za zemljepisna imena (UNGEGN). Prvi dan je sestanek gostil Inštitut za etnologijo pri Češki akademiji znanosti (*Etnologický ústav Akademie věd České republiky*), drugi dan pa Geodetska uprava Češke republike (*Český úřad zeměměřický a katastrální*). Srečanje je bilo namenjeno razpravi o dveh osrednjih temah. Prva tema je bila priprava predloga resolucije o uporabi in zaščiti eksonimov na zasedanju UNGEGN-a leta 2025. Prizadevanja o omenjeni resoluciji trajajo že več let in leta 2022 na sestanku v Ljubljani je bil že dosežen kompromis, ki pa na zasedanju UNGEGN-a leta 2023 v New Yorku žal ni dobil zadostne podpore. Posebnega napredka tudi v Pragi ni bilo. Delegati smo se dogovorili, da bomo razpravo nadaljevali v obliki spletnih sestankov in v roku enega leta skušali pripraviti nov osnutek resolucije.

Druga napovedana tema je bila odprava nekaterih nejasnosti pri delitvi zemljepisnih imen na endonime in eksonime. Tudi o tej temi je bilo v preteklosti že govora, ponovno pa so nekateri delegati predlagali razpravo o tej temi, predvsem o pojmih »eksonimoidi« in »endonimoidi«. Na sestanku pa do poglobljene razprave o tej temi zaradi pomanjkanja časa ni prišlo. Kot običajno so posamezniki predstavili tudi nekatere druge prispevke, povezane z eksonimi, na primer o češkem imeniku eksonimov *Jména*

IRENA DOMANSKÁ

Slika 1: Matjaž Geršič ob predstavitvi prispevka o izzivih rabe evropskih zemljepisnih imen v arabščini na sestanku Delovne skupine za eksonime.

IRENA DOMANSKÁ

Slika 2: Skupinska fotografija delegatk in delegatov na zasedanju ECSEED.

Evropy, o madžarskih imenih evropskih regij, o zmanjševanju eksonimov v korejščini, o ukrajinskih imenih v hrvaščini, o imenih v Makavu, o toponimih v Mavretaniji, o izzivih pri prečrkovanju v arabščino (slika 1), o slovaških eksonimih ter o poimenovanjih ulic po zemljepisnih danostih v Varšavi.

16. maja je prav tako na Geodetski upravi Češke republike potekalo **28. zasedanje Vzhodno-srednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka** (*East Central and Sout-East Europe Linguistic/Geographic Divisionali ECSEED*; slika 2), ki prav tako deluje v okviru UNGEGN-a. Skupino sicer sestavlja 18 držav, tokratnega zasedanja pa se je udeležilo 7 uradnih delegacij (predstavnice in predstavniki Češke, Grčije, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Slovaške in Slovenije, delegat države opazovalke (Avstrija) ter nekaj drugih strokovnjakov za zemljepisna imena). Med udeleženci je bil tokrat tudi aktualni predsednik UNGEGN-a, Francoz Pierre Jaillard. Ukrajina na zasedanje delegacije ni poslala, smo pa prejeli njeno poročilo. Predstavniki posameznih držav so na zasedanju predstavili napredek in aktivnosti pri standardizaciji zemljepisnih imen, poleg tega pa še nekatere druge aktivnosti, s katerimi se ukvarjajo, na primer o uporabnosti liderja pri standardizaciji zemljepisnih imen, o spletnem atlasu ledinskih imen v Porabju, o zbiranju hrvaških eksonimov, o spreminjanju zemljepisnih imen v Makavu, o zemljepisnih imenih v Tatrah, o čeških imenih na Madžarskem ter o eksonimih kot kulturni dediščini. Na koncu smo si ogledali tudi del zbirke starih zemljevidov, ki jih hrani Geodetska uprava Češke republike.

MATJAŽ GERŠIČ

Slika 3: Baročna knjižnica v jezuitskem kolegiju Klementinum v Pragi.

16. in 17. maja je v soorganizaciji Inštituta za etnologijo (*Etnologický ústav*) in Inštituta za češki jezik (*Ústav pro jazyk český*) pri Češki akademiji znanosti potekala delavnica z naslovom **Poimenovanje skupnosti: preoblikovanje identitete v Srednji in Vzhodni Evropi** (*Naming the Community: Identity Reconfiguration in Central and Eastern Europe*). V zadnjem stoletju so bile Srednja, Jugovzhodna in Vzhodna Evropa deležne velikih sprememb na vseh področjih življenja, predvsem zaradi druge svetovne vojne, komunističnega obdobja in postsocialistične preobrazbe. Ena od ključnih sestavin teh sprememb je bila redefinicija identitet – nacionalnih, etnične, verske in družbene – glede na oblikovanje novih geopolitičnih, gospodarskih in kulturnih realnosti, ki vplivajo na vsakdanje življenje ljudi v tem delu Evrope. Preoblikovane identitete so se pogosto izrazile v novih krajevnih imenih, ki segajo od majhnih geografskih objektov do naselij in držav. Srednjo in Vzhodno Evropo je zajelo več valov preimenovanja, ki so vplivali na javni prostor tako v velikih mestih kot tudi majhnih vaseh. Spodbudili so pravne predpise in manjšinske politike ter povzročajo pogoste polemike in spore, ki so posledica pomanjkanja soglasja o obliki in vsebini teh novih identitet. Namen delavnice je bil združiti raziskovalce, ki se ukvarjajo s temo politik na področju imenoslovja v Srednji in Vzhodni Evropi, da bi poiskali skupne točke in razlike v razvoju nacionalnih in regionalnih ideologij in praks (pre)imenovanja. Kakšno vlogo so imela krajevna imena pri preoblikovanju srednje- in vzhodnoevropskih identitet? Kako so pomagala in oteževala procese preoblikovanja? Kako demokratične so bile spremembe krajevnih imen ter kdo je bil vključen in kdo izključen iz procesa? Kakšna je vloga uradnih in neuradnih imen v javnem in zasebnem diskurzu v procesu oblikovanja identitete in spomina reproduciranja? In kakšno vlogo lahko pričakujemo od krajevnih imen v bližnji prihodnosti regije? Dvodnevna delavnica je z zanimivimi predavanji in ob sproščeni razpravi ustvarila mrežo raziskovalk in raziskovalcev, ki se ukvarjamo s podobnimi tematikami in prepričan sem, da bomo lahko v prihodnje sodelovali tudi v okviru kakšnega skupnega mednarodnega projekta.

Cel teden sestankovanj in predavanj smo sklenili z ekskurzijo po Pragi, v okviru katere smo si med drugim ogledali baročno knjižnico, ki je bila del jezuitskega kolegija imenovanega Klementinum (slika 3), na katerem je med drugimi študiral tudi hrvaški geofizik Andrija Mohorovičić, poznan po določitvi meje med Zemljino skorjo in plaščem. Knjižnica velja za najlepšo na svetu. Zgrajena je bila leta 1722, okrašena pa je s freskami Johna Hiebela na temo znanosti in umetnosti. Na sredini knjižnice stojijo globusi. Legenda pravi, da so jezuiti ob prihodu v Prago s seboj prinesli le eno knjigo, ko je bila knjižnica končana, pa je hranila 20.000 enot. Knjižnica je danes del Narodne knjižnice Češke republike (*Národní knihovna České republiky*).

Matjaž Geršič

Odskočni sestanek projekta Karst Firewall 5.0

Aurisina/Nabrežina, Italija, 21. 5. 2024

Sredi maja je v občinski stavbi občine Duino Aurisina/Devin Nabrežina v Aurisini/Nabrežini potekal odskočni sestanek projekta z naslovom »Inovativno ekosistemsko-zasnovano prilagajanje podnebnim spremembam na Krasu – spodbujanje požarno odporne gmajne s podporo industrije 5.0« in akronimom **Karts Firewall 5.0**. Projekt je del Programa sodelovanja INTERREG VI-A Italija-Slovenija 2021–2027. Prednostna naloga programa je bolj zelena, nizkoogljčna Evropa, ki prehaja na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika, in je odporna, specifični cilj projekta pa je spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti ob upoštevanju ekosistemskih pristopov.

Vodilni partner pri projektu je Istituto Universitario di Architettura di Venezia iz Benetk, projekt-no partnerstvo pa sestavljajo še podjetje Infordata Sistemi Ltd iz Trsta, Občina Duino Aurisina/Devin Nabrežina, Občina Miren Kostanjevica, Kulturno izobraževalno društvo PiNA iz Koprja ter ZRC SAZU

Geografski inštitut Antona Melika iz Ljubljane. Pri projektu sodelujejo tudi pridruženi partnerji. To so Corpo Forestale Regione FVG iz Vidma, Gruppo di azione locale del Carso/Lokalna akcijska skupina Kras S. C. A R. L., Šolski center Srečka Kosovela iz Sežane, Zavoda za gozdove Slovenije iz Ljubljane, Javni zavod za gasilsko in reševalno dejavnost – Gasilska enota Nova Gorica, Partnerstvo za ohranitev in popularizacijo kraške suhozidne gradnje iz Škocjana, Marucelli Omar azienda agricola iz Repentabora ter Kmečka zveza – Associazione Agricoltori iz Trsta.

Cilj projekta je oblikovati čezmejne akcijske načrte za zmanjšanje ranljivosti ter odkrivanje kraških požarov z uporabo sistemov za spremljanje in opozarjanje. Projekt vključuje integrirano digitalno platformo za upravljanje požarov, algoritem umetne inteligence za napovedovanje požarov ter sistem opozarjanja za boljše medinstitucionalno sodelovanje. Učinkovitost teh strategij bo izboljšana s socialnoekološko-tehnološkimi pilotnimi ukrepi.

Gozdni požari na kraškem površju so v veliki meri posledica podnebnih sprememb, kar dokazujejo številne študije. Zaradi podnebnih sprememb se spreminja tudi naravni požarni režim, zato lahko dosežanje strategije gašenja in upravljanja požarov postanejo vse manj učinkovite, kar zahteva nove blažilne in/ali prilagoditvene pristope. Podnebne spremembe se na obravnavanem območju kažejo skozi naraščajoče povprečne temperature, kar pa terja ukrepe za boljše gospodarjenje z gozdovi in preprečevanje gozdnih požarov v dolgoročni perspektivi. Ker gre za čezmejno območje, morata obe državi nujno ukrepati s sprejetjem novih skupnih strategij za to območje. Slednje morajo biti usmerjene v ustrezno gospodarjenje z gozdovi, ki preprečuje nevarnost požarov. Trenutni izziv je namreč različno upravljanje na obeh straneh meje. Italija in Slovenija se razlikujeta tako v teritorialnem kot kooperativnem upravljanju. V Italiji obstajajo štiri ravni upravljanja: nacionalna, regionalna, medobčinska in občinska, pri čemer se je medobčinska raven prej usklajevala na ravni pokrajin, zdaj pa so jo delno nadomestili regionalni decentralizirani organi in metropolitanska območja. V Sloveniji pa obstajata le dve ravni upravljanja, osrednja nacionalna raven in lokalna občinska raven. Poleg tega državljeni in združenja še niso dovolj vključeni v čezmejno upravljanje in sodelovanje, zato bi bil lahko projekt koristen pri razvoju čezmejnega mehanizma za preprečevanje gozdnih požarov.

Slika 1: Udeleženke in udeleženci odskočnega sestanka.

MATEJA GERŠIČ

Slika 2: Mateja Breg Valjavec, vodja projekta na ZRC SAZU, med predstavitvijo aktivnosti v okviru delovnega paketa 1.

MATEJA GERŠIČ

Slika 3: Rastje na območju, ki ga je leta 2022 prizadel obsežen požar.

V okviru projekta Karst Firewall 5.0 bomo zasledovali naslednje cilje:

- opredelitev modela upravljanja z inovativnimi strategijami za preprečevanje in upravljanje gozdnih požarov na podlagi analize kraških ekosistemov s poudarkom na ohranjanju okolja;
- izboljšanje vključevanja v proces odločanja z razvojem in razširjanjem tehnologij IKT;
- podpiranje ukrepov za blažitev podnebnih sprememb oziroma prilagajanje nanje s posebnimi odzivi na kraške gmajne z uvajanjem odpornih drevesnih vrst;
- spodbujanje integrirane infrastrukture za preprečevanje in upravljanje gozdnih požarov;
- razvoj skupnih pristopov za ozaveščanje in krepitev zmogljivosti na področju spremljanja gozdnih požarov in zgodnjega opozarjanja.

Preprečevanje kraških požarov, blaženje njihovega vpliva ter izboljšanje sistemov upravljanja in vodenja požarov so torej med glavnimi izzivi, ki so predmet projektnega preučevanja. Obravnavano območje namreč velja za žarišče podnebnih sprememb. Ti izzivi bodo obravnavani v luči kratkoročnih (na primer izvajanje ukrepov na pilotnem območju za zmanjšanje požarne ogroženosti, ozaveščanje deležnikov, izboljšanje znanja o požarni ogroženosti in komponentah ranljivosti kraške gmajne) in dolgoročnih (na primer utiranje poti za dolgoročno čezmejno sodelovanje, razvoj digitalnih podpornih sistemov, ki se lahko uporabljajo za preprečevanje, zgodnje odkrivanje, upravljanje in spremljanje požarov na čezmejnem kraškem območju, krepitev zmogljivosti in spodbujanje širitve strategij za zmanjšanje požarne ogroženosti in prilagoditvenih ukrepov) ukrepov.

Glede na čezmejno geografsko lego preučevanega območja – kraška pokrajina med Italijo in Slovenijo – je nujno spodbujati čezmejne sisteme upravljanja in vodenja, ki vključujejo deležnike iz obeh držav.

Večji požarni dogodek poleti 2022 (slika 3) je pokazal potrebo po tem čezmejnem sodelovanju ter nujnost sprejetja ukrepov za zmanjšanje požarne ogroženosti in vzpostavitev strategij pravočasnega odzivanja.

Cilj projekta je pripraviti podlago za boljši dialog in sodelovanje med deležniki, ki so neposredno vključeni v upravljanje in izvajanje strategij odzivanja na požare v naravi na obeh straneh meje (na primer nacionalne/regionalne gasilske enote in prostovoljci, agencije civilne zaščite in podobno), pa tudi med različnimi sektorji, na katere vplivajo požari v naravi in njihov vpliv (na primer občinski načrtovalci, lastniki in upravljalci zemljišč, oddelki za upravljanje gozdov, gozdarske agencije in podobno). Na ta način bi lahko projekt resnično pripomogel k razvoju učinkovitega čezmejnega mehanizma za preprečevanje in obvladovanje gozdnih požarov, saj imajo vsi vključeni akterji, od posameznih državljanov in uporabnikov zemljišč do odločevalcev na visoki ravni, pri tem cilju zelo pomembno in dopolnilno vlogo. Poleg tega razvoj in uporaba inovativnih digitalnih sistemov z uporabo naprednih tehnologij (na primer digitalnih nosov, brezpilotnih letal, satelitskih posnetkov, napovednih algoritmov), ki so namenjeni podpori ocenjevanju in spremljanju tveganja gozdnih požarov ter strategijam prilagajanja, preprečevanja in obvladovanja gozdnih požarov, zagotovo predstavljata dodano vrednost, saj imajo tehnološki sistemi danes zelo pomembno vlogo pri omogočanju pravočasnih in natančnejših odločitev ter učinkovitejšem dodeljevanju virov. Čezmejno usposabljanje in sodelovanje pri sprejemanju naprednih tehnologij v strategijah za preprečevanje in obvladovanje požarov v naravi bosta ključni točki za spodbujanje učinkovitejših čezmejnih sistemov preprečevanja požarov in protokolov za obvladovanje z uporabo mehanizmov interakcije človek-stroj (pristop koncepta industrije 5.0).

Poleg tega bo izvajanje ukrepov na pilotnem območju temeljilo na ekosistemskih pristopih, ki bodo ključni pri zmanjševanju tveganja za požare v naravi in hkrati ne bodo škodovali naravnemu ekosistemu, s čimer se bo spodbujalo boljše upravljanje podeželske naravne in kulturne pokrajine ter izboljšanje ekosistemskih storitev na kraškem območju. Na ta način bodo predlagani posegi skušali rešiti dolgotrajni problem slabega upravljanja skupnih zemljišč in opuščanja njihove rabe (kar prispeva k tveganju požarov v naravi in njihovemu širjenju) ter obnoviti ekosistem tako imenovane tradicionalne kraške gmajne (*landa carsica*).

Matjaž Geršič